

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

безперервного професійного навчання аудиторів

напрямок: *управління ефективністю*

тема: «Оцінка ефективності бізнесу як ключова
вимога сертифікації аудитора.

Модуль-2 – Бюджетний контроль і аналіз в
управлінській та аудиторській діяльності»

Укладач:

Гнилицька Лариса Володимирівна – доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку та бізнес-консалтингу Київського національного
економічного університету ім. Вадима Гетьмана, сертифікований бухгалтер-
практик САР.

Київ - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ПЛАН ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	5
ЗМІСТ ТЕМ ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	6
МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	7
ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	8
ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	8
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	9

ВСТУП

Актуальність теми. Міжнародний сертифікат визнаної професійної організації - це не просто рядок у резюме. Він додає бали навіть сертифікованому аудитору в гонитві за престижною посадою, адже згідно до ст. 23 Закону про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність (далі Закон про аудит) сертифікат визнаної профорганізації є достатньою вимогою для того, щоб вважати аудитора кваліфікованим для проведення аудиту фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес.

До найбільш затребуваних сертифікаційних програм в аудиторському середовищі України, що визнані на рівні Міністерства фінансів та ОСНАД України відносять АССА, яку було обрано як основний фреймворк для забезпечення відповідності українських фахівців міжнародним вимогам до професії. Документи цієї професійної організації є дозвільними для провадження діяльності аудитора на рівні з національною атестацією, передбаченою ст. 19 Закону про аудит. Визнання підтверджує, що екзаменаційні програми та процедури АССА відповідають вимогам для отримання статусу аудитора в Україні.

Одним з найбільш новаторських блоків сертифікації АССА в контексті класичних знань та навичок аудитора є рівень F-5, який фокусує увагу на формуванні уявлень аудитора щодо різноманітних методик оцінювання ефективності бізнесу. Адже сучасні запити стейкхолдерів до аудиторського судження спрямовані не лише на підтвердження достовірності фінансової звітності та оцінювання перспективи збереження безперервності діяльності, а й на визначення резервів підвищення ефективності бізнесу. Тому в сучасних умовах одним із найбільш затребуваних напрямів аудиту поряд з аудитом фінансової звітності стає операційний аудит або аудит ефективності.

Реалізація завдань аудиту ефективності висуває принципово нові вимоги до методів проведення аудиторської перевірки. Результативність такого аудиту

безпосередньо залежить від рівня професійної підготовки та компетентності аудиторів, їх уміння узагальнювати інформацію та на її основі обґрунтовувати пріоритетність прийняття управлінських рішень.

Ці обставини й обумовлюють дуалістичну природу освітнього заходу, спрямованого, з одного боку, на удосконалення сучасної практики виконання завдань з аудиту в контексті розширення запитів сткхолдерів, а з іншого – на безпосередню підготовку аудиторів до складання іспиту (рівень F-5) за програмою АССА.

Предметом освітньої програми є сукупність методичних підходів до формування бюджетних показників як інформаційного підґрунтя оцінювання ефективності діяльності об'єкта перевірки, здійснення бюджетного контролю та проведення факторного аналізу суттєвих планових та операційних відхилень в розрізі окремих видів витрат та доходів.

Мета освітнього заходу полягає у розширенні уявлень аудиторів про можливості бюджетування як унікальної моделі оцінювання прибутковості бізнесу об'єкта перевірки та набуття ними навичок використання технік бюджетного контролю і аналізу при здійсненні аудиторської діяльності. Це буде мати значну практичну користь для підвищення професійного рівня аудиторів в контексті міжнародних вимог до професії та покращення якості надання аудиторських послуг.

Відповідно до поставленої мети передбачено виконання таких **завдань освітнього заходу**:

- обґрунтування впливу бюджетної системи на оцінювання ефективності діяльності об'єкта перевірки;
- окреслення переваг та недоліків окремих видів бюджетних систем, зокрема бюджетування «з нуля», прирістного бюджетування, ковзкого бюджетування, процесного бюджетування при оцінюванні ефективності діяльності об'єкта перевірки;

- проведення факторного аналізу відхилень за окремими видами доходів і витрат та визначення пріоритетності впливу цих факторів на зміну прибутку;
- здійснення попереджувального та подальшого бюджетного контролю;
- оцінка ефективності діяльності об'єкта перевірки на основі гнучкого бюджетування.

Освітній захід може слугувати окремим етапом підготовки аудитора до здачі іспиту (рівень F-5) за програмою АССА.

Загальна тривалість програми – 10 (десять) годин, в тому числі 5 (п'ять) годин лекцій та 5 (п'ять) годин практичних занять, яка розрахована на 2 календарні дні.

Обсяг Програми складається із 4 (чотирьох) тем:

Тема 1. Бюджетні системи та види бюджетів

Тема 2. Бюджетний контроль

Тема 3. Визначення відхилень як інструмент аудитора при оцінюванні ефективності окремих напрямів діяльності

Тема 4. Кількісний аналіз в бюджетуванні

1. ПЛАН ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Програма освітнього заходу розрахована на 10 (десять) годин.

Тривалість освітнього заходу – 10 годин, яка розрахована на 2 календарні дні.

Обсяг програми – 10 годин, в тому числі 5 годин лекцій та 5 годин практичних занять:

(години)

№ теми	Назва теми	Обсяг	Лекції	Практичні заняття
1-й день				
1.	Бюджетні системи та види бюджетів	3	1	2
2.	Бюджетний контроль	2	1	1
2-й день				
3.	Визначення відхилень як інструмент аудитора при оцінюванні ефективності окремих напрямів діяльності	4	2	2
4.	Кількісний аналіз в бюджетуванні	1	1	
Всього тривалість заходу		10	5	5

2. ЗМІСТ ТЕМ ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Тема 1. Бюджетні системи та види бюджетів

Обґрунтування впливу бюджетної системи на оцінювання ефективності діяльності суб'єктів господарювання. Функції бюджетування Формат бюджетів. Вплив організаційно-технологічних особливостей діяльності підприємства на склад бюджетів Алгоритм складання зведеного бюджету на виробничих підприємствах. Методичні прийоми формування бюджетних показників. Переваги та недоліки окремих видів бюджетних систем, зокрема бюджетування «з нуля», прирістного бюджетування, ковзкого бюджетування, процесного бюджетування при оцінюванні ефективності діяльності окремих суб'єктів господарювання. Модель безбюджетного управління. Вплив невизначеності на формування бюджетних показників

Тема 2. Бюджетний контроль

Принципи контролюваності в системі управління ефективністю. Центри відповідальності та підконтрольність показників. Класифікація центрів відповідальності та показники оцінювання їх ефективності. Випереджувальний

та подальший бюджетний контроль. Оцінка ефективності діяльності на основі гнучкого бюджетування. Алгоритм формування показників гнучкого бюджету. Використання гнучкого бюджету для аналізу виконання бюджетних показників. Відхилення за гнучким бюджетом. Порядок визначення відхилення за рахунок обсягу діяльності

Тема 3. Визначення відхилень як інструмент аудитора при оцінюванні ефективності окремих напрямів діяльності

Фактори відхилень доходів і витрат та їх вплив на прибуток підприємства. Відхилення матеріальних витрат по номенклатурі та виходу готової продукції. Відхилення виручки по асортименту реалізації та кількості реалізованої продукції. Поняття переглянутого бюджету та його вплив на виникнення планових і операційних відхилень. Розрахунок планових відхилень за витратами. Розрахунок планових відхилень за доходами. Поведінкові аспекти щодо формування та подальшого виконання перерахованих бюджетних показників

Тема 4. Кількісний аналіз в бюджетуванні

Розмежування змішаних витрат на змінні та постійні з використанням мінімаксного методу. Поняття про криву навчання як основу формування прогнозних даних. Переваги та обмеження кривої навчання. Розрахунок ефекту кривої навчання

3. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Методичне забезпечення Програми освітнього заходу включає:

- навчально-методичний посібник, який містить: опорний конспект лекцій за темами освітнього заходу та набір практичних ситуацій;
- презентаційний матеріал.

4. ФОРМИ ТА МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Дана Програма буде проводитись:

- в очній формі в навчальній аудиторії або
- в дистанційній формі в онлайн-режимі з застосуванням платформи ZOOM.

Форма проведення освітнього заходу залежить від узгодженої політики й рішень Президента, Уряду та Верховної Ради щодо проведення необхідних соціально-економічних заходів пов'язаних з військовим станом.

Місце проведення освітнього заходу:

- при очній формі в навчальній аудиторії – м. Запоріжжя, м. Києва, інших регіони України з урахуванням заявок поданих аудиторами щодо обраної теми освітнього заходу.
- в дистанційній формі – м. Запоріжжя, м. Київ через застосуванням платформи ZOOM.

5. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

За наслідками участі в освітньому заході аудитори мають опановувати **навики та вміння** щодо:

- застосування алгоритмів формування окремих видів бюджетів, зокрема бюджету продажу, бюджету виробництва, бюджету закупки тощо ;
- використання сценарного моделювання при обґрунтуванні базових пакетів рішень щодо розробки планових показників «з нуля»;
- здійснення безперервного бюджетування;
- використання гнучкого бюджетування при проведенні бюджетного

контролю виконання планових показників;

- розрахунку планових та операційних відхилень за окремими видами доходів та витрат;
- здійснення факторного аналізу відхилень за окремими видами змінних та постійних витрат;
- використання ефекту кривої навчання для обґрунтування норм використання робочого часу;
- застосування алгоритму розподілу змішаних витрат на постійну та змінну складову.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р., № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
2. АССА: Управление эффективностью бизнеса. Учебник. АТС International, 2022. - 565 с.
3. Дон Р.Хенсен, Меріен М Моувен. Управлінський облік: пер. з англ. Київ: Міленіум, 2002. – 974 с.
4. Bromwich M. The case for Strategic Management accounting, the role of accounting information for strategy in competitive Markets, Accounting, Organization and Society, 1990, 1, p. 27-46.
5. Ira Novianty. Strategic Management Accounting: Challenges in Accounting Practices. Research Journal of Finance and Accounting, 2015.